

Nieuwsbrief nr. 36

Overgang

16 september 2025

Beste Erfgoedvrienden,

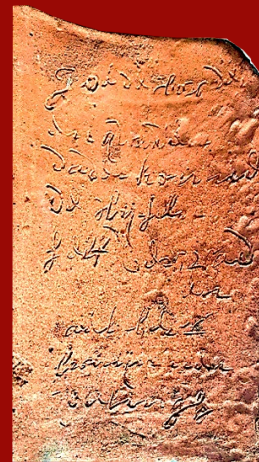
In het naseizoen komen er naast de lopende projecten nieuwe plannen en ideeën ter tafel. Schouwen-Duiveland bruist van de activiteiten en zo waaien we de herfst in. De dakpan met inscriptie is 'vertaald' en dat levert mooie inzichten op. Vijf extra namen zijn op het Namenmonument van een qr-code voorzien en hier te lezen. Het behouden en beleven van de cultuur-historische belangrijke Joodse begraafplaats in Zierikzee vraagt aandacht. In oktober start het archeologisch onderzoek naar het kasteel van Nieuwerkerk. Kortom, reuring bij de Erfgoedvrienden. In 2026 komt er weer een historische dag in Zierikzee, de basis is gelegd.

De Oud Hollandsche dakpan met inscriptie: deel 2

Transscribenten Jan Groen en Ad Berendse uit Middelburg zijn lid van de werkgroep paleografie van het Zeeuws Archief. Ze hebben zitten ploeteren op de dakpan met inscriptie uit Zierikzee. Hun bevindingen gingen naar stadsarchivaris Ilja Mostert en die kan zich vinden in hun conclusies. Hierna volgen de resultaten.

Wat staat er?

Wat staat er?, dat is de vraag. Na de eerste versie veranderde het telkens, is dit wel een 'e' of 'n' of 'r', enz. Na elke wijziging is de vraag: is dit een woord? een betekenis? Dat weifel- en twijfelproces herhaalt zich telkens. De meest waarschijnlijke tekst luidt:

Got de
Herde[r]
die quade
dade
konne-
de Hij sel
self verrad-
en

God de Herder die kwade daden kent, hij zal zelf Aelbert Bruijns verval aanraden

Maar wat als de eerste letter toch een 'J' is?

Hoe oud is de dakpan

De letters hebben vormen die gebruikt werden in de 17^e eeuw.

Waar werd de dakpan gebakken?

In de Encyclopedie van Zeeland staat dat er een steenfabriek was in Zierikzee. De stadsbakkerij van Zierikzee leverde in 1342 de stenen voor het Gravensteen. Ook wordt gemeld dat de steenbakkerijen in de 15^e eeuw grotendeels verdwenen waren, waardoor pannen van elders werden aangevoerd. Na 1600 werden rieten daken steeds meer verboden vanwege brandgevaar.

Bakproces

De introductie in 1466 van een gecombineerde holle onder- en bolle bovenpan betekende een revolutionaire vernieuwing. Uit deze pan ontwikkelde zich omstreeks 1500 de gegolfde holle pan, ook wel Hollandse dakpan genoemd. Het ambachtelijke bakproces zelf duurde ongeveer zes weken, inclusief een droogstookfase, een bakfase op hoge temperatuur, en een afkoelfase, waarbij de dakpannen in een speciale oven werden gestapeld. Door het bakken in klei werden de dakpannen hard en duurzaam, waardoor ze een lange levensduur hebben en een kenmerkend onderdeel zijn van het Hollandse dak-landschap.

Naam

Er werd gegoogeld op 'Aelbert Bruijn'. Tevoorschijn kwam een Albert Bruijn Palingh. Dus staat er nu als laatste woord 'palingh'? Op basis van de 'boogjes' zou het zo maar een 'p' kunnen zijn. Op de bolle kant zijn twee vingertoppen ingebakken van waarschijnlijk Aelbert de Bruyn.

We zijn nu min of meer 'onder de pannen'.

Erfgoedvrienden QR-bordjes

Op verschillende plekken in Zierikzee verschijnen bij objecten bordjes met een QR-code. Die objecten springen in het oog en de betekenis ervan hangt vaak letterlijk in de lucht. De QR-bordjes worden met instemming van eigenaar en of bewoner aangeleverd. Zo worden deze kleine interessante geschiedenissen ontsloten voor de geïnteresseerde voorbijganger met mobiele telefoon. Voor u: [Klik hier](#) voor de codes die klaar zijn op de website.

Namenmonument extra verhalen 80 jaar bevrijding

In verband met 80 jaar bevrijding hebben de Erfgoedvrienden 8 namen van het Namenmonument aan de Nieuwe Kerk uitgewerkt. De bedoeling is met deze verhalen gezichten te geven wie het zijn en wat er is gebeurd. Een aantal nabestaanden hebben zich gemeld en dat heeft geleid tot vijf extra verhalen. Die zijn inmiddels alle vijf gepubliceerd en alle dertien namen zijn nu voorzien van een QR-stickertje en zo worden de verhalen ontsloten voor voorbijgangers van het Namenmonument. De tekst voor het verhaal van François Kloppert en Sjoerd Hoogstra is gemaakt door Christinne Willemsen. Christinne is dochter van Nelly Willemsen-Kloppert de zus van François en de nicht van Sjoerd. Lees de indrukwekkende verhalen [klik op de naam](#).

Christinne Willemsen plakt de QR-sticker op het Namenmonument

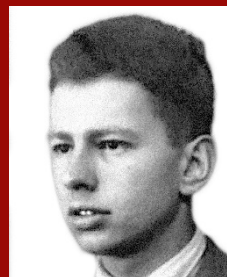
Suusje van Dijk

Jacob Verwest

François Kloppert

Sjoerd Hoogstra

Adriana Jumelet

Bezoek uit Engeland

Bij de herdenking op 7 mei kon de familie van onderduiker Phil Hudson niet aanwezig zijn. Phil Hudson was de copiloot in het zweefvliegtuig dat een noodlanding moest maken bij Nieuwerkerk. Ze waren op weg naar Arnhem in de operatie Market Garden. In het boek **Schouwen Koorts** is zijn rol uitvoerig beschreven met die van piloot Bernard Black, die het avontuur in de jaren na de oorlog op papier heeft gezet. Phil's dochter Louise en zijn kleinkinderen Ferry en Izaak kwamen in september. Ze werden eerst rondgeleid door het Bevrijdingsmuseum Zeeland in Nieuwdorp. Op Schouwen-Duiveland volgde een tocht langs de onderduikadressen. In boerderij de Weyde Line zijn beide piloten uiteindelijk opgepakt. Op deze plek kon de familie zelf ervaren hoe de mannen hier ondergedoken zaten. Het was voor hen een bijzondere emotionele reis vertelden ze.

De Joodse begraafplaats Zierikzee.

In het groen verborgen ligt in Zierikzee de Joodse begraafplaats uit 1799. Het onderhoud van de begraafplaats is door de eeuwen heen een lastige zaak gebleken. Burgemeester en wethouders zijn recentelijk op bezoek geweest om hier kennis van te nemen. Juus Kreiken, waarvan familieleden hier begraven zijn, heeft zich flink ingespannen voor het onderhouden van het terrein samen met leerlingen van de praktijk leerschool van het Pieter Zeeman Lyceum. Het is mede door hen inspanningen in goede staat gebracht.

Foto: Juus Kreiken

Er staan 26 grafstenen op de begraafplaats. Schrijver-onderzoeker Jan Kouwen is een eind gevorderd met zijn onderzoek naar de Joodse begraafplaats waarin hij met verhalen de hier begraven Joodse mensen een gezicht wil geven. Het boek geeft straks een bijzonder beeld van het wel en wee van de begraafplaats en de Joodse bewoners in Zierikzee.

De Erfgoedvrienden dragen bij aan het behouden en beleven van dit cultuur-historisch erfgoed met een bijdrage aan een informatie paneel, de totstandkoming van het boek van Jan Kouwen en het daarvoor nodige geofysischonderzoek.

Het kasteel van Nieuwerkerk

Het archeologisch onderzoek naar de restanten van een onbekend kasteel op Duiveland in de buurt van Nieuwerkerk wordt de komende maanden uitgevoerd. Het initiatief is van Erfgoed Zeeland en staat onder leiding van publieksarcheoloog Martijn van Poecke. Als eerste is een archievenonderzoek aan de beurt. Onder aanvoering van (archeoloog) Ilja Mostert van het Zeeuws Archief pluist een groep vrijwilligers mogelijke informatiebronnen uit, van recente documenten over ruilverkaveling tot grafelijke rekeningen, van oude kaarten tot de Rijkskroniek van Melis Stoke. Dit 'bureau onderzoek' is de voorbereiding van het veldonderzoek dat in oktober gaat plaatsvinden.

Op de kaart is aangegeven waar het onderzoek met 30 enthousiaste amateurs gaat plaatsvinden. Vlak bij die plek heeft mogelijk een motte kasteel gestaan. Er zijn palissaden gevonden bij de bouw van de boerderij, na de ramp in 1953. Er wordt drie dagen gewerkt in de vette klei op het landbouw perceel. De restanten dateren van het begin van de 14 de eeuw. De omvang van het fundament is ongeveer 20 bij 30 meter. Als er in het veld wat er gevonden wordt, dan wordt dat materiaal schoongespoeld en bekeken. Als alle data bij elkaar komen, dan hopen we meer over het kasteel, de omgeving en de bewoners te weten. Wordt vervolgd.

Historische dag 2026

Voor volgend jaar 29 augustus staat een historische dag gepland met als thema '500 jaar Gravensteen'. Het Gravensteen is het oude bestuurscentrum van Zierikzee. Het is ook de plek waar in de Vierschaar recht werd gesproken en gevangenen opgesloten. Daar zijn spannende verhalen over te vertellen en te laten zien bij het Gravensteen en in de stad. Al enige jaren werken we op vrijwillige basis samen met Cora van de Vrande van de Stichting KSSF. Zij heeft enorm veel kennis en ervaring van historie en muziek. Samen met kernenmanager Steven 's Gravezande van InZee zijn de eerste stappen gezet om hier een interessante historische dag van te maken met veel reenactment.

Penningmeester Corné Mol is gids in het Gravensteen. Hij duikt met stadsarchivaris Ilja Mostert in de geschiedenis zoals beschreven in de 'waarheidsboeken'. In de vierschaar werd recht gesproken en de vonnissen in de waarheidsboeken opgeschreven. Het bijzondere van de boeken is dat er ook tekeningen in staan. Het ging er niet mals aan toe De sponsoring is aangevraagd, de reenactors worden benaderd en verhalen worden uitgewerkt. We kijken er nu al naar uit!

Nieuwsberichten

- Theatergroep Zierik bestaat 40 jaar, ze putten uit de hoogtepunten uit hun toneel-archief dit jaar. Voor liefhebbers /eilanders is dit een heerlijke must. Vier scenes komen voorbij waarvan eentje uit het Oproer, dit eerste historische stuk onder leiding van regisseurs Cees en Elly Möhlman maakte enorm veel indruk, de geschiedenis van Schouwen-Duiveland werd in een hele serie onvergetelijke historische openluchtspelen op de kaart gezet. Op 26, 27 en 28 september zijn ze te zien. Bij **theatergroep Zierik** kunt u kaartjes bestellen voor 10 euro. Dit alles en nog meer gebeurt in het Cultuurhuis. Komt dat zien!
- Open Monumentendag 2025 was een geslaagde dag op 13 september met meer dan 15.000 bezoekers. Ondanks het regenachtige weer werd er flink uitgekapt op Schouwen-Duiveland in alle kernen. Vrijwilligers, bewoners en bezitters van monumenten hadden zich goed informatief voorbereid. Er zijn veel kinderen gesignaleerd en er werd gemusiceerd op diverse bijzondere plekken met heerlijkheden. Er ontstaat zo een mooi historieblok in augustus en september, de Rederkijkers gaan deze week los in Zierikzee, succes en dank aan allen die Erfgoed een warm hart toedragen! Volgend jaar is het thema voor Open Monumentendag 'Monumenten in gevaar'. Dit thema vraagt aandacht voor monumenten die bedreigd worden en bescherming nodig hebben.
- Op 27 september organiseren de Museumhaven, Molen de Haas en de Nieuwe Kerk het evenement HOUT VERBINDT. Ontdek, zie, hoor, proef en ervaar ... hout! De toegang is gratis van 10.00 tot 16.00 uur.

Foto Eilandmarketing

Met Vriendelijke groet,

Luitzen Bijlsma, Jozé van de Sande, Peter Bracke, Corné Mol en Baukje Bijlsma